

Justitiedepartementet

Angående betänkandet Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel (SOU 2025:87)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker den föreslagna lagen om straff för vissa korruptionsbrott med den nya straffbestämmelsen benämnd missbruk av offentlig ställning. Myndigheten tillstyrker även införande av en ny straffbestämmelse om oaktsam finansiering av korruptionsbrott och föreslagna förändringar i domsrättsreglerna.

Vad gäller tjänstefelsbrotten tillstyrks den föreslagna skärpningen av straffskalorna. Den föreslagna bestämmelsen om vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om en gärning är ringa avstyrks dock.

Myndigheten vill särskilt framhålla följande.

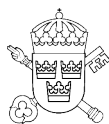
Avsnitten 6.4.2 De arbetsrättsliga sanktionerna och förhållandet till straffrätten samt 6.7.1

Utgångspunkter

Av Arbetsdomstolens praxis följer att grund för avsked respektive saklig grund för uppsägning kan finnas trots att brott inte föreligger men att arbetstagaren handlat så klandervärt att avskeds- eller uppsägningsgrund ändå föreligger. Sådana situationer är dock ovanliga.

För att avsked eller uppsägning ska vara aktuellt på grund av överträdelse av jävs- och upphandlingsregler krävs att detta orsakat en allvarlig förtroendskada för arbetsgivaren. Gränsen för vad som anses vara en allvarlig förtroendskada ställs ofta högt. Beviskravet som ställs på arbetsgivaren är också högt.

Enligt Ekobrottsmyndigheten är det tveksamt om de arbetsrättsliga sanktionerna är tillräckliga för att på ett effektivt förebygga och sanktionera icke kriminaliserad korruption. Det beror delvis på att de höga arbetsrättsliga beviskraven är svåra att uppnå för en arbetsgivare som, till skillnad från brottsbekämpande myndigheter, varken får använda tvångsmedel eller spaningsmetoder (JO:s beslut den 31 maj 2023, dnr 7507–2022) vid utredning av ett korruptionsärende. Det finns även andra legala begränsningar för offentliga arbetsgivare att skydda sig mot korruption kopplat till infiltration av

kriminella nätverk (se JO:s beslut den 19 oktober 2024, dnr 7143–2022). Fler typer av korruption som i dag inte omfattas av någon straffbestämmelse bör därför kriminaliseras.

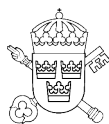
Avsnitt 6.7.3 En utvidgad kriminalisering av missbruk av offentlig ställning

Korruption kan i förlängningen leda till att seriösa företag konkurreras ut till förmån för oseriösa. En intervjuundersökning som genomförts på uppdrag av Konkurrensverket talar för att den främsta korruptionsproblematiken handlar om vänskapskorruption (Konkurrensverket, Korruption i samband med offentliga inköp, rapport 2025:5). Samma slutsats framkom i Konkurrensverkets tidigare enkätundersökningar riktade till upphandlare där släkt- eller vänskapsband mellan anställda uppfattades som den största risken (Konkurrensverket, Korruption och osund konkurrens i offentlig upphandling, Rapport 2020:1 och Konkurrensverket, Osund konkurrens i offentlig upphandling, Rapport 2013:6.).

Sådan vänskapskorruption som enligt gällande lagstiftning är straffri kan, utöver att konkurrera ut seriösa företag, användas för att finansiera och på annat sätt stödja brottslighet som bedrivs av kriminella nätverk. Sådan icke kriminaliserad korruption riskerar att urholka medborgarnas tillit till och förtroende för offentliga institutioner. Uppfattningen att beslut fattas och fördelar utdelas på grundval av släktskap eller vänskapsband är djupt skadligt för förtroendet för rättsstaten.

Ett exempel på ett korruptionsupplägg som i dag faller utanför det straffbara området är när en medlem i ett kriminellt nätverk infiltrerar offentlig verksamhet och berikar sig själv och nätverket genom att från ett företag som kontrolleras av nätverket köpa in tjänster eller varor som den offentliga verksamheten behöver till marknadspris. En sådan överträdelse av jävs- och upphandlingsregelverket utgör varken tjänstefel (ej myndighetsutövning), mutbrott (ej tagit emot eller begärt en otillbörlig förmån av någon annan) eller trolöshet mot huvudman (avsaknad av ekonomisk skada). Att sådana upplägg är undantagna från kriminalisering är otillfredsställande ur ett brottsförebyggande perspektiv eftersom det skapar en icke straffsanktionerad inkomstkälla för kriminella nätverk och dessutom är ägnat att skada allmänhetens förtroende för det allmänna.

Ekobrottsmyndigheten ser positivt på att den föreslagna straffbestämmelsen om missbruk av offentlig ställning har utformats med artikel 19 i FN:s konvention mot korruption (UNCAC) som förebild och anser att bestämmelsen på ett ändamålsenligt och för de offentliganställda förutsebart sätt kompletterar ansvaret för tjänstefel, förskingring, trolöshet mot huvudman och mutbrott.

Vid tillämpning av gällande lagstiftning finns en gränsdragningsproblematik som kan göra det svårt för en arbetsgivare och arbetstagar att avgöra om ett korrupt handlande är kriminellt. Genom bestämmelsen blir kriminalisering av korruption mer heltäckande vilket i sin tur kommer att förenkla för myndigheter och dess anställda att avgöra om en överträdelse av exempelvis jävs- eller upphandlingsregler är straffbar eller inte. Enligt Ekobrottsmyndighetens bedömning bedöms den föreslagna straffbestämmelsen om missbruk av offentlig ställning därför öka förutsebarheten och rättssäkerheten för offentligt anställda.

Bestämmelsen om missbruk av offentlig ställning tar sikte på uppsåtliga åtgärder i strid med lag eller annan författning som syftar till en otillbörlig förmån eller ett otillbörligt missgynnande; förbiseenden utan sådant syfte faller utanför. Ekobrottsmyndigheten delar därför utredningens bedömning att införande av den nya straffbestämmelsen inte bör påverka möjligheten att rekrytera kompetenta medarbetare. Snarare bör lagändringen leda till ett ökat förtroende för den offentliga verksamheten och därmed förbättra rekryteringsförutsättningarna.

Avsnitt 6.7.5 Åtalsanmälan och förhållandet till arbetsrätten

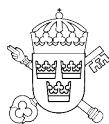
Ekobrottsmyndigheten delar uppfattningen att den föreslagna bestämmelsen om missbruk av offentlig ställning har samma skyddsintresse som de bestämmelser som avses i 22 § lagen (1994:260) om offentlig anställning och att skyldigheten att åtalsanmäla därför även bör omfatta detta brott.

Myndigheten anser att motsvarande skyldighet som åligger statliga arbetsgivare även bör gälla i kommunal sektor och att ett förslag om införande av motsvarande bestämmelse i kommunallagen (2017:725) därför med fördel kan övervägas i den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Avsnitt 6.7.7 Straffskalor, gradindelning och kvalifikationsgrunder

Enligt betänkandet är den föreslagna bestämmelsen om vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om en gärning är att anse som ringa i huvudsak en kodifiering av gällande rätt. Betänkandets utgångspunkt, att åsidosättanden som avser till exempel beslag ska vara att betrakta som brott av normalgraden innebär, enligt Ekobrottsmyndighetens uppfattning, att det inte är fråga om ett förtydligande som kodifierar gällande rätt utan en utvidgning av det straffbara området som varken är tillräckligt utredd eller önskvärd. Den föreslagna bestämmelsen avstryks därför.

Ekobrottsmyndigheten delar utredarens uppfattning att straffskalan för grovt tjänstefel bör skärpas för att bättre spegla allvaret och den samhällsfara som grova tjänstefel innebär och att straffskalan för

brott av normalgraden ska överensstämma med andra brott med liknande skyddsintressen.

Myndigheten tillstyrker därför den föreslagna skärpningen av straffskalorna.

Avsnitt 8.3.4 Förslagen om en ny straffbestämmelse om oaktsam finansiering av korruptionsbrott och om förändringar i domsrätsreglerna

Enligt 9 § andra stycket i förordningen (2015:744) med instruktion för Ekobrottsmyndigheten får mål om brott som bör handläggas vid myndigheten med hänsyn till att de rör kvalificerad ekonomisk brottslighet som har nationell utbredning, internationell anknytning, är av principiell natur eller av stor omfattning övertas av Ekobrottsmyndigheten efter framställning från Åklagarmyndigheten. Förslagen som utvidgar och effektiviserar straffansvaret för internationella korruptionsbrott skulle därför även kunna innebära ökade kostnader för Ekobrottsmyndigheten.

Avsnitt 8.3.5 Konsekvenser för brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och förtroendet för den offentliga verksamheten

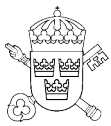
Ekobrottsmyndigheten bedömer att den av myndigheten tillstyrkta utvidgningen av det straffbara området kommer att få en preventiv brottsförebyggande effekt. Det främsta skälet till Ekobrottsmyndighetens bedömning är att den föreslagna straffbestämmelsen om missbruk av offentlig ställning är att gränsen för straffrättsligt sanktionerad korruption blir enklare för offentligt anställda och deras arbetsgivare att bedöma.

Avsnitt 8.3.6 Förslaget om en ny straffbestämmelse om missbruk av offentlig ställning

Det förekommer att mål som avser korruptionsbrottslighet handläggs av Ekobrottsmyndigheten. Ekobrottsmyndigheten ansluter sig till Åklagarmyndighetens bedömning att ärenden gällande missbruk av offentlig ställning i mycket stor utsträckning bör hanteras av erfarna åklagare med särskild kompetens. I vissa mål torde sådan särskild kompetens avse kännedom om finansiella förhållanden, näringslivsförhållanden, skatterätt eller liknande, vilket i sin tur innebär att målen ska handläggas av Ekobrottsmyndigheten enligt 9 § första stycket i myndighetens instruktion. Korruptionsbrott kan ibland också röra sådan kvalificerad ekonomisk brottslighet med internationell anknytning som avses i 9 § andra stycket i instruktionen. Förslaget torde således kunna leda till en viss kostnadsökning även för Ekobrottsmyndigheten.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. Verksjuristen Johan Dibb har varit föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedition till ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
ju.L5@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se